

Березовська І.А. Зона вільної торгівлі з ЄС як рушій європеїзації українського законодавства

*Березовська І.А.,
Кандидат юридичних наук,
науковий співробітник науково-дослідної частини
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

**ЗОНА ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС ЯК РУШІЙ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

Постановка проблеми. Початок функціонування з 01 січня 2016 року поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі України з ЄС (ЗВТ) внаслідок часткового введення в дію Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (УА, Угода) [1] відкрив новий етап розвитку відносин України з ЄС. Практична реалізація УА стала чинником, що визначає подальші напрямки розвитку українського правопорядку. Насамперед, йдеться про значне посилення впливу права Євросоюзу на правову систему України, особливо в сферах, охоплених ЗВТ, де УА передбачає чіткі зобов'язання України поступово наближувати власне законодавство до норм і стандартів ЄС. Внаслідок виконання цих зобов'язань відбуватиметься поступова європеїзація українського законодавства. Дослідження особливостей цього процесу має важливе науково-теоретичне та практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На етапі проведення переговорів про укладання УА з ЄС вивченню правових аспектів функціонування зони вільної торгівлі України з ЄС приділяли окрему увагу

лише деякі з вітчизняних науковців, зокрема О.Вишняков, О. Головко-Гавришева, В.Муравйов, та інші. Внаслідок укладання УА відбулося значне зростання інтересу українських науковців та експертів до вивчення особливостей інтеграційних процесів в ЄС та правового регулювання відносин України з ЄС. Все більшу увагу почали викликати і питання гармонізації українського законодавства з правом ЄС. Зокрема, теоретичні проблеми гармонізації досліджувались в роботах Ю.Капіци, Н. Малишевої, Н.Мушак, Р.Петрова, К.Смирнової та інші.

Щодо концепції «європеїзації» варто відзначити, що її дослідженню приділяється значна увага в європейській доктрині. Європеїзація як наслідок діяльності європейських інтеграційних об'єднань аналізувалась в роботах таких вчених як Р.Айзінг, К.Гьотц, К.Кнілл, Р. Ладрех, Д.Лемкул, Й.Олсен, К.Радаеллі, Т.Рісс, Ф.Шиммельфенніг, С.Хікс та інш. В українській доктрині переважна увага приділяється проблемам європеїзації державного управління, зокрема в роботах І.Грицяка, О. Рудіка, Н.Рудік, Л. Прокопенка, загально-теоретичні питання європеїзації висвітлювались в поодиноких публікаціях Я. Гудова, Д.Міхель, О.Оржель та деяких інших. Важлива роль у розвитку цієї концепції належить дослідженню феномену європеїзації судоустрою третіх країн шляхом застосування *acquis* Євросоюзу, проведеному проф. Р.Петровим спільно з П.Калініченком.

Однак, з урахуванням обсягу та тривалості прийнятих в рамках ЗВТ зобов'язань України наближувати власне законодавство до права ЄС, виникає необхідність окремого аналізу особливостей впливу права Євросоюзу на правову систему України та здійснення таким чином європеїзації українського законодавства.

Мета статті. Метою цієї роботи є дослідження напрямів та механізмів поширення права Євросоюзу на правову систему України в рамках функціонування ЗВТ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливе місце серед

багаточисельних тенденцій розвитку права Євросоюзу, що відображають напрямки та форми його еволюції, займає тенденція європеїзації національного права держав-членів ЄС, міжнародного права і правових систем третіх країн [2]. Варто погодитись з Й.Олсеном, який звертає увагу на об'ємність та багатогранність самого поняття «європеїзація», а також на відсутність єдиного підходу до використання чи визначення цього терміну та й всієї концепції [3].

Одним із поширених у європейській доктрині підходів є використання поняття «європеїзації» для відображення змін, які виникають на національному рівні в результаті європейської інтеграції держав-членів [4]. Такі зміни зазвичай пов'язані з процесом гармонізації правових систем, запровадження спільних принципів регулювання та формування системи єдиних європейських інститутів.

Однак, завдяки особливій практиці договірних відносин Європейського Союзу з іншими країнами поступово сформувалась тенденція до європеїзації права третіх країн, які не є членами ЄС. Йдеться про поширення впливу права ЄС на внутрішні правопорядки третіх країн [5; 206]. Обсяг такого поширення залежить від цілей відповідної міжнародної угоди, укладеної між ЄС та відповідною країною. Основу правових норм, за допомогою яких забезпечується такий вплив права Євросоюзу становить спільний доробок - *acquis ЄС* [6;472-474]. В найбільшій мірі вплив права ЄС на правопорядки третіх країн здійснюється в рамках угод про асоціацію, які зазвичай забезпечують найвищий рівень співпраці між ЄС та третьою країною.

Не маючи на меті дослідження інших аспектів концепції «європеїзації», в контексті існуючих правових реалій в рамках цього дослідження обмежимося використанням поняття «європеїзації» для відображення змін, що відбуватимуться в українському законодавстві в результаті впливу з боку права ЄС, зумовленого функціонуванням зони вільної торгівлі, яка

служить економічною серцевиною угоди про асоціацію України з ЄС.

Основні положення щодо створення поглибленої та всеохоплюючої ЗВТ визначені у 15 главах Розділу IV УА «Торгівля та питання, пов'язані із торгівлею», а також 25 додатках та 2 протоколах до УА [1]. За обсягом торговельні положення складають понад 80% всієї Угоди.

Запровадження умов для посиленних економічних і торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, в тому числі завдяки створенню ЗВТ, визначається як одна з цілей асоціації України з ЄС (ст.1).

Безпосередньо правові засади режиму вільної торгівлі визначені в статті 25 УА, згідно з якою сторони зобов'язались поступово створювати зону вільної торгівлі протягом перехідного періоду у максимум 10 років, починаючи з дати набрання чинності УА відповідно до положень Угоди та статті XXIV ГАТТ 1994 року.

При цьому всеохоплюючий та поглиблений характер ЗВТ України з ЄС проявляється в тому, що чимало положень торговельної частини УА виходять далеко за межі класичних ЗВТ, регульованих правом СОТ. Передбачена ними економічна інтеграція України з ЄС включає взаємне відкриття ринків для значної частини товарів і послуг за допомогою широкого регуляторного наближення законодавства. Йдеться про зобов'язання України поступово наближувати власне законодавство до норм і стандартів ЄС у сфері торгівлі та суміжних галузях. В результаті його виконання відбуватиметься модернізація норм діючого українського законодавства на основі *aquis* ЄС, що призводитиме до європеїзації законодавства України. Поштовхом для цього процесу став початок функціонування ЗВТ.

Аналіз торговельної частини УА дозволяє стверджувати, що європеїзація українського законодавства здійснюватиметься як шляхом встановлення спільних для всіх галузей принципів, стандартів і правил

регулювання (горизонтальна європеїзація), так і шляхом модернізації окремих галузей законодавства (вертикальна європеїзація).

Характеризуючи, зумовлену ЗВТ горизонтальну європеїзацію українського законодавства, слід почати з ролі загальноєвропейських цінностей в цьому процесі. Як відомо, Європейський Союз приділяє величезну увагу питанню захисту європейських цінностей як у межах самого інтеграційного об'єднання, так і у своїх зовнішніх зносинах [7]. В УА європейським цінностям відведене особливе місце. По суті вони служать «фундаментом та наскрізною складовою УА» [8]. В ст. 2 Розділу I «Загальні принципи» наведено принципи, що мають формувати основу внутрішньої та зовнішньої політики сторін, і визначено, що вони є основними елементами Угоди. Серед них: повага до демократичних принципів, прав людини та основоположних свобод, повага до принципу верховенства права, забезпечення поваги до принципів суверенітету та територіальної цілісності, непорушності кордонів і незалежності, а також протидія розповсюдженню зброї масового враження, пов'язаних з нею матеріалів та засобів їхньої доставки.

На перший погляд, зазначені принципи належать швидше до політичної асоціації, а не економічної інтеграції. Однак, заслуговують на окрему увагу положення ст. 478 УА, яка визначає заходи, що мають застосовуватися у випадку невиконання сторонами зобов'язань за угодою. Так, у випадку порушення однією стороною будь-якого з основних елементів угоди, визначених у ст. 2 УА, інша сторона має право вдатися до призупинення будь-яких прав чи обов'язків, передбачених положеннями Розділу IV Угоди, який стосується торгівлі і питань, пов'язаних із торгівлею. Іншими словами функціонування ЗВТ обумовлює необхідність дотримання Україною низки принципів права ЄС, виділених як основні елементи УА. Таким чином, функціонування ЗВТ стає гарантом дотримання європейських цінностей в українському законодавстві.

Наступним прикладом спричиненої ЗВТ горизонтальної європеїзації українського законодавства є встановлення в УА особливих вимог щодо прозорості й гласності зовнішньоторговельного законодавства. Європейська тенденція до поширення концепції прозорості на все більшу кількість сфер суспільного життя знайшла своє відображення й у тексті УА, в якій термін «прозорість» в різному контексті вживається понад 50 разів. Положення про прозорість містяться як в спеціальних статтях Розділу IV УА, що визначають особливості дотримання сторонами принципу прозорості в переважній більшості секторів торгівлі, охоплених ЗВТ, так і в окремій главі 12 УА, що спеціально присвячена прозорості заходів загального застосування (ст. 281 – 288 УА).

Йдеться про заходи, направлені на створення та підтримку ефективного й передбачуваного законодавчого середовища для суб'єктів господарської діяльності сторін, зокрема малого бізнесу. Положеннями глави 12 не лише підтверджуються відповідні зобов'язання України та ЄС згідно з угодами СОТ, а й закладаються правові механізми, спрямовані на забезпечення прозорості, проведення консультацій і кращого управління так званими «заходами загального застосування»¹, оскільки останні можуть впливати на будь-які питання, охоплені Угодою [9].

Зокрема, кожна сторона зобов'язується забезпечувати, щоб заходи загального застосування були доступними зацікавленим особам на недискримінаційній основі через офіційно визначені джерела інформації та по можливості через електронні засоби. Відповідна інформація має розміщуватися таким чином, щоб у зацікавленої особи та іншої сторони була можливість ознайомитися з нею, отримати пояснення цілей та обґрунтування відповідних заходів, враховуючи також те, що відповідні

---

¹ Визначення заходів загального застосування міститься в ст.281 УА, згідно з якою вони включають закони, підзаконні акти, судові рішення, процедури та адміністративні правила загального застосування, і будь-які інші загальні або абстрактні дії, тлумачення або інші вимоги, які можуть вплинути на будь-які питання, що охоплюються цією Угодою. До них не відносяться судові рішення, що застосовується до окремої особи.

заходи повинні передбачати достатній час між опублікуванням та набуттям чинності, окрім випадку, коли це не є можливим у зв'язку з надзвичайною ситуацією (ст.283 УА). Крім зазначеного порядку публікації, Угодою передбачається створення сторонами механізму надання відповідей на запити від будь-якої зацікавленої особи стосовно будь-яких заходів загального застосування, які є запропонованими або чинними, та те, яким чином вони застосовуватимуться в цілому (ст. 284). З цією метою сторони визначають контактні пункти, уповноважені визначати компетентний орган та посадову особу з конкретного питання.

Не менш важливим є й викладені в ст. 285-286 УА вимоги щодо здійснення адміністративних проваджень, перегляду та оскарження адміністративних заходів. Так, сторони зобов'язуються створити або підтримувати існування судів або інших незалежних трибуналів, зокрема, у разі необхідності, квазі-судових або адміністративних трибуналів, або провадження для цілей невідкладного перегляду, і, коли це виправдано, корекції адміністративних заходів у сферах, охоплених угодою. Такі суди, трибунали або провадження повинні бути неупередженими і незалежними від посадових осіб або органів, що уповноважені здійснювати адміністративний примус, і не мати матеріального інтересу у результаті справи.

Варто окремо виділити й прийняте сторонами зобов'язання запровадити національний режим у відповідних правовідносинах, з метою недопущення дискримінації заінтересованих осіб іншої сторони. Йдеться про ст. 288, відповідно до якої кожна сторона застосовує до заінтересованих осіб іншої сторони прозорі стандарти, що є не менш сприятливими, ніж ті, що застосовуються до її власних заінтересованих осіб.

Очевидно імплементація визначеною Угодою концепції прозорості потребуватиме істотної реформи регуляторної політики в сфері підприємництва, підвищення інституційної та організаційної спроможності

органів державної влади, задіяних в процесі підготовки та прийнятті охоплених угодою заходів. Особливо важливою складовою практичного забезпечення дотримання принципів прозорості та недискримінації, закладених в УА, є створення та підтримка роботи незалежних і неупереджених судових органів для оперативного перегляду адміністративних заходів. Їх діяльність повинна сприяти ефективному функціонуванню асоціації України з Європейським Союзом.

Отже, реалізація закладеної в торговельних положеннях УА концепції прозорості забезпечить горизонтальну європеїзацію господарського законодавства України та надасть змогу суб'єктам господарської діяльності отримувати переваги від прозорого та передбачуваного законодавчого поля.

Характеристику вертикальної європеїзації українського законодавства, що пов'язана з наближенням законодавства в окремих галузях, варто розпочати з уточнення понять. Питання понятійного визначення процесу наближення законодавства є досить дискусійним у вітчизняній юридичній доктрині, що пов'язано з певною термінологічною плутаниною. Як слушно зазначає В.І.Муравйов, в УА, як і в інших міжнародних угодах ЄС, немає визначення цього поняття [10;13]. При цьому в Угоді вживаються різні традиційні й для права Євросоюзу терміни як “зближення” (Преамбула, ст.ст. 1, 59, 84, 337, 358, 375, 405, 417, 428, 474 тощо), “законодавче зближення” (ст.ст. 149, 152), “регуляторне зближення”(ст.ст. 64, 114, 124, 133, 322), “гармонізація” (ст.ст. 359, 404), “адаптація” (ст. 138), “визнання міжнародних принципів і стандартів” (ст.ст. 291, 346, 378, 385), “взаємне визнання правил” (ст.ст. 70, 83, 106, 140), “транспозиція” (ст.ст. 56, 65, 96) тощо. Як і у випадку з установчими договорами Євросоюзу, це може означати, що в УА йдеться про різні способи визначення одного й того самого процесу, головною метою якого є створення однакових правових умов для суб'єктів співробітництва між Україною та ЄС. Тому в рамках цієї роботи терміни наближення та гармонізація законодавства вживатимуться як тотожні.

Слід підкреслити, що процес європеїзації українського законодавства розпочався задовго до укладання УА і вже під час дії Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС було досягнуто значних результатів в гармонізації законодавства.

Однак, УА виносить зобов'язання України поступово наближувати власне законодавство до норм і стандартів ЄС у сфері торгівлі та суміжних галузях на новий рівень. Відтворюючи положення найпрогресивніших угод, укладених ЄС з третіми країнами, торговельні положення УА започатковують новий етап вертикальної європеїзації, закладаючи правові основи для взаємодії українського законодавства з законодавством ЄС.

Відповідно до викладеного в ст. 474 УА загального зобов'язання «Україна здійснюватиме поступове наближення свого законодавства до права ЄС». Це положення чітко відображається в конкретних зобов'язаннях та механізмах, визначених як в Розділі IV УА, так і в додатках та протоколах до УА, які містять великий перелік посилань на вторинне законодавство ЄС і таким чином закріплюють переважну частину норм, що складають *acquis* Євросоюзу. Їх загальний аналіз свідчить, що зумовлене запровадженням ЗВТ законодавче наближення стає основною формою європеїзації українського законодавства.

Наглядним прикладом, що дозволяє продемонструвати механізм здійснення галузевої європеїзації, може служити харчове законодавство. Розвиток харчового законодавства становить значний інтерес, оскільки впливає як на експортний потенціал вітчизняних аграріїв, так і на здоров'я кожного пересічного громадянина. В УА питання харчового законодавства охоплюються главою 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи», Розділу IV, що включає ст. 59-74 УА (надалі – глава 4 УА), а також Додатків IV, V до УА.

Відповідно до ст. 59 УА метою глави 4 УА є сприяння здійсненню між Україною та ЄС торгівлі товарами, що охоплюються санітарними та фітосанітарними заходами (СФЗ) при забезпеченні охорони здоров'я людей,

тварин та рослин, шляхом наближення законодавчої системи України до законодавчої системи Європейського Союзу.

Безпосередньою правовою основою для європеїзації українського харчового законодавства служить ст. 64 УА. Зокрема, в ній міститься чітке зобов'язання України наблизити своє фітосанітарне законодавство та законодавство щодо охорони тварин до законодавства ЄС, як це визначено у Додатку V до УА. Передбачено зобов'язання Сторін співпрацювати з питань наближення законодавства та можливостей підвищення потенціалу. Закріплено обов'язок Підкомітету з управління СФЗ регулярно проводити моніторинг імплементації процесу наближення, передбаченого у Додатку V до УА, щоб надавати рекомендації щодо заходів з наближення.

Особливе значення для подальшого розвитку національного харчового законодавства має передбачене ст.64 УА зобов'язання України протягом трьох місяців після вступу у дію УА надати Підкомітету з управління СФЗ комплексну стратегію імплементації положень глави 4 УА, поділену на пріоритетні сектори, що стосуються заходів, визначених у Додатку IV-A, Додатку IV-B та Додатку IV-C до УА, спрямованих на сприяння торгівлі певним видом товарів чи групою товарів. Угодою визначено, що ця стратегія слугуватиме довідковим документом для імплементації глави IV УА і буде додана до Додатка V до УА.

На виконання зазначених зобов'язань розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 228-р було схвалено Всеохоплюючу стратегію імплементації Глави IV УА (надалі - Стратегія) [11], яка містить детальний перелік погоджених заходів з систематичного нормативно-правового наближення українського законодавства, посилення на відповідне законодавство ЄС, а також фіксує запланований строк підготовки та строк впровадження відповідного заходу.

Розділ 1 Стратегії «Громадське здоров'я» включає заходи, пов'язані з питаннями визначення основних принципів та вимог до безпечності харчових

продуктів та кормів; державного контролю у сфері СФЗ; маркування та інформації про харчові продукти. Окремий блок зазначеного розділу складають заходи, що застосовуються до продуктів тваринного походження, включаючи основні категорії продуктів тваринного походження для споживання людиною (м'ясо, продукти риболовства, молоко, яйця, харчові добавки, ароматизатори тощо).

Розділ 2 Стратегії «Здоров'я тварин» включає заходи, що застосовуються до основних категорій живих тварин, заходи щодо хвороб тварин, ідентифікації та реєстрації тварин, побічних продуктів тваринного походження, кормових добавок та кормів, стандартів утримання та поводження з тваринами.

Розділ 3 Стратегії «Фітосанітарні заходи» охоплює заходи щодо рослин, продуктів рослинного походження та інших об'єктів регулювання. Зокрема, заходи щодо здоров'я рослин, захисту прав на сорти рослин, добрив, насіння та посадкового матеріалу, контролю за ГМО.

Аналіз Стратегії свідчить, що вона включає до плану імплементації практично весь комплекс базового (горизонтального) та галузевого (вертикального) харчового законодавства ЄС та охоплює понад 200 нормативно-правових актів ЄС. Перелік цих актів дійсно вражає, починаючи з базового Регламенту №178/2002, що визначає поняття та принципи всього харчового законодавства ЄС, Регламенту № 853/2004 про спеціальні гігієнічні правила для харчових продуктів тваринного походження та Регламенту № 854/2004 щодо норм офіційного контролю продуктів тваринного походження, призначених для споживання людьми, включаючи Директиви щодо проблем здоров'я тварин і ветеринарних вимог, і завершуючи рішеннями Комісії з розміщення на ринку окремих видів генетично модифікованих продуктів.

Стратегія визначає строк імплементації кожного заходу в межах періоду з 2016 по 2021 рік. Вагома частина харчового законодавства ЄС має

бути імплементована в українське законодавство вже протягом 2018 року.

Оцінка об'ємного переліку заходів, які охоплюють практично всі сфери громадського здоров'я, здоров'я тварин та фітосанітарних правил, дозволяє стверджувати, що поступовою реалізацією Стратегії започатковується безпрецедентна реформа українського харчового законодавства, в результаті якої по суті відбудеться поширення європейського харчового та фітосанітарного законодавства на територію України. Очевидно, що така реформа, зумовлена необхідністю розвитку торговельних відносин України з ЄС, матиме набагато ширші наслідки як для економіки, так і для інших суспільних відносин в Україні.

Подібні механізми галузевої європеїзації передбачені УА й у інших галузях, де Європейський Союз налаштований поділитися з Україною часткою свого внутрішнього ринку за умови наближення українського законодавства [12]. При цьому в різних сферах торговельних відносин, охоплених Угодою, положення про гармонізацію законодавства викладені по-різному: в деяких - процес законодавчого наближення чітко пов'язаний з виходом на внутрішній ринок ЄС відповідних товарів, а відтак додатки містять детальний перелік відповідної нормативно-правової бази ЄС, тоді як інші носять більш загальний характер або навіть не передбачають чіткого правового зобов'язання щодо наближення законодавства. Певною мірою, така відмінність в підході до гармонізації обумовлюється різними цілями кожної глави.

Серед галузей, в яких закріплено новаторські підходи до правового регламентування та модернізації українського галузевого законодавства на основі *acquis* ЄС, зокрема: *технічні бар'єри в торгівлі* (гл.3 УА, Додаток III до УА, ст.56 УА - зобов'язання України з метою поступового досягнення відповідності з технічними регламентами ЄС, Європейськими процедурами стандартизації, метрології, акредитації та оцінки відповідності та системою ринкового нагляду інкорпорувати відповідне *acquis* ЄС в законодавство

України, а також поступово транспонувати в національні стандарти корпус Європейських стандартів (EN)); *заснування підприємницької діяльності, торгівля послугами та електронна торгівля* (гл.6 УА, Додаток XVII до УА - зобов'язання України забезпечити, щоб «чинні закони та майбутнє законодавство поступово досягли сумісності з *acquis EC*», зокрема в сфері поштових та кур'єрських послуг (ст.114), електронних комунікаційних послуг (ст.124), фінансових послуг (ст.133), міжнародних морських транспортних послуг (ст.138)), *державні закупівлі* (гл.8, Додатки XXI - поступове приведення Україною існуючого та майбутнього законодавства у сфері державних закупівель до *acquis EC* (ст. 153 УА), вимога про необхідність приділяти належну увагу відповідному прецедентному праву ЄС та імплементаційним заходам Єврокомісії, а також будь-яким змінам в *acquis*, що відбуватимуться на той час в процесі адаптації українського законодавства), *конкуренція* (гл.10 Додаток XXIII - Україна наблизить своє законодавство та практику застосування до *acquis EC* ст.256) .

Обсяги запланованих реформ правового регулювання, які здійснюватимуться внаслідок виконання Україною зобов'язань за УА, дають підставу говорити про очікувану масштабну європеїзацію низки галузей українського законодавства.

В цілому в рамках положень УА про ЗВТ та додатків до Угоди передбачено зобов'язання України щодо імплементації сотень актів *acquis EC*, зокрема регламентів та директив ЄС, а також міжнародних договорів та інших нормативних документів. УА встановлюються конкретні строки для такого наближення, які коливаються у межах від 2 до 10 років після набуття Угодою чинності.

Слід наголосити, що в УА сформована чітка обумовленість практичної реалізації ЗВТ та лібералізації торговельних відносин термінами, повнотою і якістю наближення українського законодавства до *acquis EC*, включаючи аспекти впровадження та правозастосування.

При цьому Угода передбачає чіткий механізм контролю за виконанням Україною взятих зобов'язань, в тому числі здійснення постійного оцінювання з боку інститутів ЄС стану виконання і реалізації Україною заходів та зобов'язань щодо гармонізації законодавства.

Для полегшення процесу оцінювання, український уряд до завершення вказаних в УА перехідних періодів зобов'язаний надавати Євросоюзу звіти про прогрес у наближенні законодавства. Крім підготовки доповідей про хід роботи з наближення законодавства, процедура моніторингу може включати в себе «роботу місій з перевірки на місцях за участю установ ЄС, органів та агентств, неурядових організацій, контролюючих органів, незалежних експертів та, за необхідності інших» (ст.475 УА).

В рамках ЗВТ позитивний результат такого моніторингу визначається обов'язковою передумовою для подальшого відкриття ринків ЄС для українських підприємців.

Таким чином, з початком функціонування ЗВТ України з ЄС розпочато новий етап європеїзації українського законодавства, покликаний забезпечити економічну інтеграцію України з ЄС шляхом ліквідації перешкод у взаємній торгівлі. При цьому, очевидно, що вплив європейського законодавства на законодавство України, зумовлений розвитком торговельних відносин, матиме глобальні наслідки не лише для торговельних відносин з ЄС, а й зумовить глобальну модернізацію значної кількості сфер суспільних відносин всередині країни. Завдяки передбаченим УА зобов'язанням європеїзація стає системним правовим явищем, що забезпечує інтеграцію України з внутрішнім ринком ЄС та визначає напрямок розвитку всієї правової системи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом і його державами-членами //Офіційний вісник України від 26.09.2014, № 75, том 1, стор. 83, стаття 2125.
2. Тенденции развития права в современном мире: учебное пособие / М.Н. Марченко. — Москва : Проспект, 2015. — 369 с.
3. Olsen J. The Many Faces of Europeanisation // ARENA Working Papers, 2002. P.1. Radaelli C. Europeanisation: Solution or Problem? // EIoP. 2004. № 8 (16), P.1
4. Claudio M. Radaelli European Integration online Papers (EIoP) Vol. 8 (2004) N° 16; <http://eiop.or.at/eiop/texte/2004-016a.htm>
5. Муравйов В.І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика). – Київ: Академ-Прес, 2002. – 426 с.
6. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. В.І. Муравйова. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 704 с.
7. Святун О.В. Принцип поваги до прав людини як європейська цінність в міжнародних договорах ЄС з третіми країнами // Актуальні проблеми міжнародних відносин К.: ІМВ, Вип. 115, Ч. 2, 2013, С. 134-144.
8. М. Кузьо. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: особливі взаємини засновані на цінностях // ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://parlament.org.ua/upload/docs/EU-Ukraine%20Association_.pdf.
9. Березовська І.А. Концепція прозорості в угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом // Право України – К., 2015. - №8. С.53-64.
10. Гармонізація законодавства України з правом ЄС в рамках угоди про асоціацію між Україною та ЄС / В.І. Муравйов , Н.Б. Мушак //Віче. – № 8 – К. , 2013. – С.12-18.

11. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 р. № 228-р «Про схвалення Всеохоплюючої стратегії імплементації Глави IV (Санітарні та фітосанітарні заходи) Розділу IV “Торгівля і питання, пов’язані з торгівлею” Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» // Урядовий кур’єр від 06.04.2016 № 65.

12. Березовська І.А. Правові інструменти реалізації зони вільної торгівлі України з Європейським Союзом // Право України – К., 2016. - №4. С.35-45.

Анотація. В статті відзначається, що початок функціонування поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, передбаченої Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, став поштовхом до нового етапу європеїзації українського законодавства. Економічна інтеграція України з ЄС включає взаємне відкриття ринків для значної частини товарів і послуг за допомогою широкого регуляторного наближення законодавства. Доводиться, що в результаті виконання Україною взятих за Угодою зобов’язань поступово наближувати власне законодавство до норм і стандартів ЄС у сфері торгівлі та суміжних галузях відбуватиметься модернізація норм діючого українського законодавства на основі *aquis* ЄС. Визначено, що європеїзація українського законодавства здійснюватиметься як шляхом встановлення спільних для всіх галузей принципів, стандартів і правил регулювання (горизонтальна європеїзація), так і шляхом модернізації окремих галузей законодавства (вертикальна європеїзація). На прикладі харчового законодавства України продемонстровано механізм здійснення галузевої європеїзації. Проведений аналіз доводить, що в результаті функціонування ЗВТ України з ЄС європеїзація стає системним правовим явищем, що забезпечує інтеграцію України з внутрішнім ринком ЄС та

визначає напрямок розвитку всієї правової системи України.

Ключові слова: європеїзація, угода про асоціацію, зона вільної торгівлі, *acquis* ЄС, гармонізація, наближення законодавства.

Анотація. В статті отмечается, что начало функционирования углубленной и всеобъемлющей зоны свободной торговли, предусмотренной Соглашением об ассоциации между Украиной и ЕС, послужило толчком к новому этапу европеизации украинского законодательства. Экономическая интеграция Украины с ЕС включает взаимное открытие рынков для значительной части товаров и услуг при помощи широкого регуляторного сближения законодательства. Доказывается, что в результате выполнения Украиной взятых в Соглашении обязательств постепенно приближать свое законодательство к нормам и стандартам ЕС в сфере торговли и смежных отраслях будет происходить модернизация норм действующего украинского законодательства на основе *aquis* ЕС. Определено, что европеизация украинского законодательства осуществляется как путем установления общих для всех отраслей принципов, стандартов и правил регулирования (горизонтальная европеизация), так и путем модернизации отдельных отраслей законодательства (вертикальная европеизация). На примере пищевого законодательства Украины продемонстрировано механизм осуществления отраслевой европеизации. Проведенный анализ показывает, что в результате функционирования ЗСТ Украины с ЕС европеизация становится системным правовым явлением, обеспечивающим интеграцию Украины с внутренним рынком ЕС и определяющим направление развития всей правовой системы Украины.

Ключевые слова: европеизация, соглашение об ассоциации, зона свободной торговли, *acquis* ЕС, гармонизация, сближение законодательства.

Abstract. The article notes that the launch of a deep and comprehensive free

trade area provided for the Association Agreement between Ukraine and the EU, was the impetus for the new phase of Europeanization of Ukrainian legislation. The economic integration of Ukraine with the EU includes the mutual opening of markets for the majority of goods and services through extensive regulatory approximation. It is proved that due to Ukraine assumed obligations under the Agreement to approximate gradually legislation to the EU norms and standards in trade and related industries the existing norms of Ukrainian legislation will be modernised based on EU aquis. It is determined that the Europeanization of the Ukrainian legislation is implemented via two ways by establishing of principles, standards and rules of regulation common to all sectors (horizontal Europeanization) and by upgrading certain sectors of legislation (vertical Europeanization). The mechanism of sector's Europeanization was demonstrated on example of the Ukrainian food law. The analysis shows that as a result of function of the EU- Ukraine FTA with the Europeanization is a system legal phenomenon that integrates Ukraine into the EU internal market and determines the direction of developpement of the entire legal system of Ukraine.

Keywords: Europeanization, the association agreement, a free trade zone, aquis EU, harmonization, legal approximation.